

Malmö högskola

Lärande och samhälle

Individ och samhälle

Examensarbete

15 högskolepoäng

**Genusordningens järngrepp -en internationell
studie kring kvinnliga lärares arbetssituation.**

***The stranglehold of gender order- an international study about
female teachers working conditions.***

Ulrika Larsson

Lärarexamen, 300 hp
Samhällskunskap och lärande
2015-03-25

Examinator: Lars Pålsson Syll

Handledare: Jan Anders Andersson

Abstract

This study aims to describe female teachers' view of their working conditions and how power structures impact upon their work. Two female and one male teacher have been interviewed in New South Wales, Australia and two females and one male teacher have been interviewed in the south of Sweden. Gender theories have been used to analyze the interviewees' answers. The findings in this assignment show how the gender order impact negatively on the teachers role, status and working conditions. This is because the system of both professions and status are built after male norms and the teacher profession mainly consists of women. Furthermore, my essay shows that characteristics attributed to female teachers are not as valuable as those characteristics that are attributed to male teachers.

Keywords: Gender order, Gender, Profession, Status, Teacher, Women, Australia and Sweden.

Detta examensarbete avser att beskriva hur kvinnliga lärare ser på deras arbetsvillkor och hur maktstrukturer påverkar deras arbete. Två kvinnor och en manlig lärare har blivit intervjuade i New South Wales, Australien och två kvinnor och en man har blivit intervjuade i södra Sverige. Jag har använt mig av genusteorier för att analysera mina informanter svar. Resultatet i denna uppsats visar på att genusordningen påverkar lärarens roll, arbetsvillkor och status negativt. Detta eftersom de regler som finns för både profession och status är uppbyggda efter manliga normer och läraryrket består främst av kvinnor. Min uppsats visar dessutom på hur de egenskaper som tillskrivs kvinnliga lärare inte anses vara lika betydelsefulla som de egenskaper som tillskrivs manliga lärare.

Nyckelord: Genusordning, Genus, Profession, Status, Lärare, Kvinnor, Australien och Sverige.

Förord

Det här examensarbetet har jag planerat och bearbetat under tio månaders tid. Jag har under delar av arbetet med uppsatsen befunnit mig i New South Wales, Australien för att genomföra intervjuer med lärare där. Jag är tacksam för alla som gjorde min plan till verklighet.

Speciellt tack till: Lärarförbundet för ert stipendium som gav mig möjligheten att resa. Mina informanter som lät mig ta del av deras verklighet, trots att de egentligen inte hade tid. Linda Shaw som var mitt stöd och ständiga guide i Australien. Ni som har stöttat och peppat mig under min alldeles för långa studietid.

Slutligen ett stort tack till alla er som varje dag får mig att känna att läraryrket är världens bästa yrke.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
2. Syfte och problemställning.....	8
3. Litteraturgenomgång	9
3.1 Centrala begrepp.....	9
3.1.1 Genus.....	9
3.1.2 Genusordning	9
3.1.3 Genuskontraktet.....	9
3.1.4 Professionellt yrke	10
3.1.5 Status	10
3.2 Tidigare forskning	10
3.3 Teoretisk grund.....	13
3.3.1 Genus.....	13
3.3.2 Genusordning	15
3.4 Kvinnornas inträde i skolan.....	16
3.5 Ekonomiska villkor.....	18
4. Metod och genomförande.....	21
4.1 Kvalitativ forskningsmetod	21
4.1.1 Intervju	21
4.1.2 Val av informanter.....	23
4.1.3 Transkribering	24
4.1.4 Etik	24
5. Resultat och analys	26
5.1 Att bli lärare.....	26
5.2 Arbetsvillkor.....	29
5.3 Kvinna, status och karriär.....	33
5.4 Civilsamhällets syn på lärare	35
6. Slutsats och diskussion	39
7. Litteraturförteckning	42

1. Inledning

När jag inledde mina studier år 2010 var jag stolt över mitt val att bli lärare, ett samhällsnyttigt arbete lockade mig till yrket. Under det första året stötte jag dock tidigt på patrull, jag blev ifrågasatt: Varför valde jag att läsa på lärarprogrammet som är så lätt? Något jag tog med en klackspark eftersom jag, som trots allt hade studerat vid andra lärosäten innan, inte upplevde att lärarutbildningen var enklare än någon annan utbildning. Efter några terminer började dock mitt självförtroende vackla när lärarna på min praktikskola termin efter termin påpekade att läraryrket minsann både var ett otacksamt och hårt arbete, skulle jag verkligen bli lärare?

Här står jag nu efter snart tio terminer och hör fortfarande samma saker. Ingen uppmuntrar mig. Ingen uppmuntrar det faktum att vi lärarstudenter har genomfört 5 års studier. Det enda jag hör folk säga är: ”Ska du verkligen bli lärare? Hur orkar du det?” Här började jag fundera kring samhällets syn på lärare och lärarnas syn på sin egen yrkesroll.

Mina ovanstående tankar har fått mig att fundera kring läraryrkets status och vad det är som gör att många anser att det är ett yrke med låg status. Ofta får jag höra att det var när kvinnorna kom in i yrket som lönerna sjönk. Personerna som yttrar detta menar säkerligen inte att sätta kvinnor i ett negativt ljus, men oavsett deras syfte blir det så. Kvinnorna blir delvis ansvariga för arbetets låga status. Läraryrket *är* ett kvinnodominerat yrke, men det utgår ifrån männens förutsättningar. Därför var det självklart för mig att studera lärarvärlden ur kvinnornas ögon och inte från männens. Jag vill visa hur samhällets maktstrukturer påverkar lärarnas yrkesroll samtidigt som jag vill lyfta fram hur kvinnliga högstadielärare upplever sin yrkesroll. För att få ett större perspektiv valde jag att göra en undersökning som inte endast berörde Sverige och har därför också intervjuat lärare i Australien, detta ger mig ett internationellt perspektiv på undersökningen.

2. Syfte och problemställning

”Det här verkar enkelt, men vänta bara tills jag har förklarat det.”¹

Vetenskapens roll är att vidga vyerna, forskare ska problematisera det självklara och istället för att förenkla tillvaron se till att komplexisera och slutligen ”belysa det som ligger i mörker”². Dessa ledord har jag tagit fasta i under detta examensarbete. Jag vill med denna uppsats belysa hur kvinnliga lärare villkor påverkas av maktstrukturer, men jag vill också diskutera om genus kan vara en struktur som påverkar läraryrkets status. Jag har genomfört undersökningar i två länder för att tydligare se en struktur, men jag avser inte att göra en jämförelse mellan länderna.

Min förhoppning är att jag kan bidra till att mina blivande kollegor, nuvarande kollegor och lärarstudenter reflekterar ytterligare kring varför det finns en negativ klang kring läraryrket, att de väljer att arbeta mot den negativitet som finns istället för att bidra till den. Ytterligare önskar jag att ovanstående målgrupper genom denna uppsats också noterar att det finns maktstrukturer i yrket som påverkar oss på olika sätt oavsett vi vill det eller inte.

Min problemställning är följande: Hur påverkas kvinnliga lärare av samhällets maktstrukturer och hur påverkar dessa maktstrukturer lärarnas status? För att ta reda på detta har jag utgått ifrån tre teman i min intervjuguide: 1) Arbetsvillkor 2) Lärarnas privata syn på yrket 3) Samhällets syn på yrket.

---

¹Johansson, Barbro, *Barn i konsumtionssamhället*, 1. uppl., Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2005 s. 31.

² Ibid, s. 31.

3. Litteraturgenomgång

I detta avsnitt kommer de centrala begreppen för uppsatsen presenteras. Jag kommer även att gå igenom de teorier jag använt mig av för att analysera mitt resultat. Ytterligare kommer dessutom tidigare forskning kring ämnesområdet som jag använt mig av i min studie lyftas fram. Avslutningsvis består detta avsnitt av en kort bakgrundshistoria om kvinnornas inträde i läraryrket, men också en del där jag visar vilka olika förutsättningar lärare har i Sverige och Australien.

3.1 Centrala begrepp

3.1.1 Genus

Genus står för den sociala struktur som förstärker eller på något sätt skapar en konsekvens för människan på grund av dennes kön.³

3.1.2 Genusordning

Genusordningen är en *maktstruktur*. Ett system som visar på hur samhället är uppdelat efter vad som anses vara kvinnligt eller manligt och att de värden som anses vara kvinnliga värderas lägre än de värden som anses vara manliga. Genusordningen genomsyrar samhällets alla olika plan.⁴

3.1.3 Genuskontraktet

Genuskontraktet är ett osynligt kontrakt mellan man och kvinna där idealtypsrelationen ses som en relation mellan man och kvinna. Det visar konkret hur könens interaktion ser ut på till exempel en arbetsdelningsnivå. Slutligen existerar det på en socialiserings- eller individnivå där det liknar ett äktenskapskontrakt.⁵

---

³Connell, Raewyn, *Om genus*, 2., utvidgade och omarb. uppl., Daidalos, Göteborg, 2009, s. 25.

⁴Hirdman, Yvonne, 'Genusystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', *Genushistoria: en historiografisk exposé.*, 2004, s. 51.

⁵Ibid, s. 54.

3.1.4 Professionellt yrke

Följande kriterier används för att definiera vad ett professionellt yrke eller en *profession* är: ”Den specifika kunskapsgrunden för yrket, ansvaret för utvecklingen av yrket, förekomsten av en nedtecknad yrkesetik, kontroll av vem som får utöva yrket och graden av autonomi”⁶

3.1.5 Status

Den ställning en person har i en grupp eller vilken ställning en grupp har i samhället⁷.

3.2 Tidigare forskning

Som tidigare nämnts har jag valt att fokusera på kvinnliga lärares yrkesroll utifrån maktstrukturer, med inriktning på genusordningen. Min analys utgår både ifrån forskning som behandlar läraryrket och maktstrukturer, men också utifrån forskning som endast behandlar genus. När det gäller forskning om lärare är detta forskningsområde betydligt mindre än om vi ser till forskning om elever. Särskilt när vi behandlar ämnet genus är det relativt lätt att finna information som behandlar elever, men betydligt svårare när det kommer till lärarrollen.⁸ Jag har främst utgått ifrån docenten Eva Gannerud och doktorn Maria Hjalmarsson avhandlingar som behandlar just genusordningen och läraryrket. Eftersom min undersökning är väldigt lik Eva Ganneruds så är det dock främst hennes forskning jag kommer lyfta fram i relation till mina resultat.

Jag har i denna uppsats använt mig av flera olika genusforskare. Främst har jag utgått ifrån Yvonne Hirdman som är professor emerita i historia, vars teorier jag lyfter fram i nedanstående teoriavsnitt. Jag ser därav ingen mening med att lyfta upp henne vidare här, jag kommer dock på ett antal platser i detta avsnitt lyfta upp henne i beskrivningen av annan forskning.

---

⁶ Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009, Göteborg, 2009, s. 38.

⁷ Brante, Thomas, *Status*, 2015.

⁸ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2001, s. 5.

Jag har använt mig av båda Eva Ganneruds avhandling *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete* och hennes omarbetade version *Lärares liv och arbete*. Gannerud har i båda arbetena utgått ifrån samma intervjuer med kvinnliga lärare. I stort sett är hennes bok och avhandling väldigt lika. Det är trots det en viss skillnad på utformningen av avhandlingen som har mer fokus på tidigare forskning. Gannerud lyfter fram sina informanternas svar kopplat till genusteori och diskuterar hur deras uppfattning av yrket hör ihop med det faktum att de är kvinnor och att yrket är kvinnodominerat.

Maria Hjalmarsson har skrivit avhandlingen *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*. Hjalmarsson har utgått ifrån intervjuer med kvinnliga och manliga lärare för de yngre årskurserna. Trots att jag utgår ifrån intervjuer med högstadielärare är undersökningen intressant för mig eftersom hon tydligt diskuterar genusordningen i förhållandet till läraryrket och jämför kvinnornas och männens syn på deras yrkesroll. Det är dock tydligt att Hjalmarsson har inspirerats av sin handledare Gannerud.

Som sagt det är mycket i Gannerud och Hjalmarssons avhandlingar som påminner om varandra. Framförallt tar jag avstamp i att båda lyfter fram vikten av läraryrkets profession och detta är också något som jag har noterat är viktigt för min undersökning. Gannerud menar att de regler som finns för en yrkesprofession utgår ifrån manliga maktrelationer⁹. Även kvinnohistorikern Yvonne Hirdman menar att det är mannen som är normen och att det således är han som definerar till exempel vad en läkare, polis, arbetare och så vidare är¹⁰. Att reglerna för en yrkesprofession utgår från manliga maktrelationer innebär i sin tur att de yrken som utgår utifrån omsorg och andra attribut som tillskrivs kvinnan inte passar in i de kriterier som beskriver en profession. Således blir många av de moment som egentligen ingår i lärarprofessionen osynliga och inte värderade.¹¹ Hjalmarsson lyfter i sin tur fram det faktum att det under en lång tid har diskuterats om läraryrket är ett professionellt yrke eller inte. Hjalmarsson menar att läraryrket inte fyller de kriterier som gör det till ett professionellt yrke utan att det snarare ses som ett semi-professionellt yrke och att avsaknaden av erkänd professionell

---

⁹ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 28.

¹⁰ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 59-60.

¹¹ Gannerud, Eva, *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Diss. Göteborg : Univ., Göteborg, 1999, s. 30.

status definierar läraryket.¹² Teorin om ett yrkes professionalitet är viktigt eftersom det är en del av maktstrukturerna och påverkar således vilken status yrket får.

Gannerud, Hjalmarsson och Hirdman lyfter dessutom alla tre fram genus och genusordningen. Denna teori är även av stor vikt för min undersökning. Gannerud skriver:

Könskategorisering och könskodning, genus, varierar, ofta på ett motsägelsefullt sätt, mellan olika samhällen, kulturer och tidsskeden. I de flesta samhällen är emellertid genus en *asymmetrisk* kategori, så att vad som än uppfattas och beskrivs som manligt i ett samhälle åsätts ett högre värde än det som uppfattas som kvinnligt.¹³

Både Gannerud och Hjalmarsson kommer fram till att kvinnliga lärare har en annan upplevelse och arbetssituation än vad de manliga lärarna har. Gannerud menar att män och kvinnor får olika förutsättningar för arbetsrollen på grund av genusordningen. Hjalmarsson menar att hon i sin undersökning kan se att där finns ett genuskontrakt och att män och kvinnor i yrket agerat enligt detta när de ”delat” upp arbetsuppgifter.

Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad är skriven av filosofie doktor Ylva Ulfsson. Hon är inne på samma ämne som ovanstående författare, men hon är inte specifikt inriktad på läraryket, utan hon ser på samhället i stort. Hon diskuterar vad som ger ett yrke status och kopplar detta till genus. Ulfsson har intervjuat personer för att få fram deras syn av vilka yrken som anses ha status. Hon konstaterar att de yrken som har krävt en lång utbildning och innebär en hög inkomst är de yrken med högst status. Ytterligare konstaterar hon dessutom att de yrken som är manligt dominerande är de yrken som anses ha högre status även om yrken där kvinnor är dominerande borde passa in i listan.

Jag har i denna del lyft fram litteratur som för fram relativt liknande forskning. Denna forskning är av hög relevans för min uppsats. Jag vill här understryka att jag i uppsatsen även refererar till litteratur som lyfter fram annan forskning, detta för att få en dynamisk syn på min undersökning. Det går dock inte att komma ifrån att den litteratur jag har

---

¹² Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, s. 37-39.

¹³ Gannerud, Eva, *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete*, s. 10.

valt att lyfta fram här, är den som jag främst kommer använda mig av. Den litteratur och forskning som jag inte har presenterat här är självklart också av vikt för min undersökning, men då den inte använts i lika hög utsträckning som ovanstående litteratur har jag valt att inte presentera den i detta avsnitt.

Som framgår av tidigare forskning finns det således redan tidigare forskning om hur genusordningen påverkar läraryrket. Det kan därför föras en kritik mot att mitt ämne är för lik tidigare forskning, dock utmärker sig min studie då det inte samma utsträckning finns forskning kring detta ämne som utgår från ett internationellt perspektiv. Den forskning jag har hittat utgår ifrån Sverige och de förutsättningar vi har här. Mina intentioner är att visa hur kvinnliga lärarna upplever sitt läraruppdrag både utifrån svenska förutsättningar men också utifrån *icke* svenska förutsättningar och om genusordningen då ser annorlunda ut. Jag särskiljer mig också från Gannerud då jag även har valt att intervjua män. Även om mina manliga informanternas intervjuer inte i sin helhet är inkluderade i denna undersökning, har jag trots allt under arbetet valt att se hur deras svar skiljer sig ifrån mina kvinnliga informanternas. Slutligen går det inte att komma ifrån det faktum att min uppsats består av ett helt annat tids- och sidoomfång än Ganneruds och Hjalmarssons forskning, detta innebär dock att jag har färre informanter men att jag har kunnat fokusera på dessa mer djupgående.

3.3 Teoretisk grund

Min teoretiska genomgång grundar sig i följande tre: Yvonne Hirdman (prof. emerita), Raewyn Conell (prof. emerita), Eva Gannerud (docent) och dessa blir således mitt ramverk.

3.3.1 Genus

Att använda sig av genusteori är något som fortfarande provocerar vissa. Min avsikt är inte att provocera utan min avsikt är visa på den verklighet kvinnliga lärare lever i. Genusteorin är den teori som bäst lyfter fram problematiken. Det är dock viktigt att läsaren är medveten om att jag inte är ute efter att göra kvinnor till offer och män till bovar. Jag är ute efter att belysa ett faktiskt strukturellt problem. För att se denna struktur måste vi bortse ifrån individen.

Genus handlar om de sociala relationer som vi, grupper och individer agerar inom¹⁴. Dessutom visar genus på hur kvinnor är underordnade män, men också hur både män och kvinnor är delaktiga i att befästa denna underordning¹⁵. Ordet genus skiljer sig ifrån ordet kön. Genus handlar inte om de biologiska könen eller om våra kroppar, utan det berör allt i samhället, det vill säga strukturer¹⁶. Det innebär i sin tur att vara man eller kvinna inte är ett förutbestämt tillstånd utan ett tillstånd som aktivt konstrueras genom att vi till exempel tillskriver kvinnor och män vissa specifika egenskaper.¹⁷ Dessa föreställningar om kön används sedan för att ordna och kategorisera samhället i flertalet sammanhang och det är här ordet kön inte är representativt, utan när vi talar om dessa kategoriseringar måste vi tala om genus¹⁸. Hirdman lyfter fram följande exempel för att visa hur tanken om genus genomsyrar samhällets alla plan: ”Tankarna om manligt/kvinnligt, man/kvinna genomsyrar världen runt omkring oss och fyller platser, situationer, tyg, mat, politik, arbete.[...]”¹⁹ Således menar Hirdman att det är tankarna om genus som bestämmer vilka kläder vi har, vilka arbetsplatser vi arbetar på och så vidare. Genus kan också användas för att analysera mönster, bland annat mönster på arbetsmarknaden där kvinnor och män hamnar på olika arbetsplatser beroende på deras kön. Det kan också användas för att se att män och kvinnor fördelas olika arbetsuppgifter på samma arbetsplats²⁰.

Våra uppfattningar om genus är föränderliga och förändras genom vad vi säger och vad vi gör, samtidigt som det finns vissa fasta ramar i varje tid och sammanhang. Genus har fördelen gentemot ordet kön att då vi ser på genus kan vi se förbi könsstereotyperna och istället se hur individer fungerar i samspel med sin sociala omgivning.²¹ Gannerud menar att genusperspektivet inte är ute efter att endast studera likheter och skillnader mellan män och kvinnor som individer eller grupper. Genusperspektivet behandlar också ämnen och situationer som verkar vara könsneutrala. Dessa ämnen och situationer kan ges en ny förståelse genom att lyftas fram genom ett genusperspektiv. Därför menar Gannerud att det är intressant att studera köns betydelse i en miljö där det främst finns

---

¹⁴ Connell, *Om genus*, s. 24.

¹⁵ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2001, s. 12.

¹⁶ *Ibid*, s. 16.

¹⁷ Connell, *Om genus*, s. 18.

¹⁸ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 11.

¹⁹ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 16.

²⁰ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 11.

²¹ *Ibid*, s. 12.

kvinnor eller män, till exempel läraryrket. Genusmönster kan alltså vara aktiva på dessa platser trots att majoriteten på arbetsplatsen består av kvinnor eller män.²²

3.3.2 Genusordning

Genussystemet är således en ordningsstruktur av kön. Denna grundläggande ordning är förutsättningen för andra sociala ordningar. Ordningen av människor i genus har blivit basen för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna.²³²⁴

Genusordningen avser att förklara, att trots att vi ofta har en formell jämställdhet i samhället så finns där en skillnad mellan manligt och kvinnligt, där det manliga avser att vara det normala och det kvinnliga det avvikande²⁵. Hirdman menar att genusordningen finns i vår kultur ”[...] som ett slags cement mellan de institutionella byggstenarna.”²⁶. Genusordningen är således grundläggande för alla andra sociala ordningar²⁷. Genusordningen drabbar till största del kvinnor men det finns också tillfällen där män drabbas: Män som är homosexuella, feminina eller för *mesiga* (enligt normen) kan utsättas både psykiskt och fysiskt. Det finns bevis på att även män som anpassar sig efter den maskulina normen blir utsatta genom arbetsplatsolyckor, våldsbrott, äter mer ohälsosam mat och så vidare.²⁸

Genusordningen består av olika dimensioner eller nivåer enligt Gannerud. Genuskonstruktionen kan således studeras på dessa olika nivåer. På den symboliska nivån finns det föreställningar om kön som visar hur män och kvinnor är eller bör vara. Manligt och kvinnligt beslutas i kontrast till varandra. Dessa bilder är befästa i vårt samhälle.²⁹ Den andra nivån är den strukturella, denna nivå ser till att motivera och legitimera till exempel hur ekonomiska eller sociala aktiviteter är fördelade. Här kan vi se varför män och kvinnor befinner sig i olika arbetsområden och på olika arbetspositioner, men också vad som är betalt eller obetalt arbete.³⁰ Den sista och tredje dimensionen handlar om hur sexuella och emotionella relationer är organiserade mellan

---

²² Ibid, s. 12.

²³ Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', s. 51.

²⁴ Vissa av de forskare jag har valt utgår från begreppet *genussystemet* och inte *genusordningen*. Betydelsen är dock densamma.

²⁵ Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', s. 51.

²⁶ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 75.

²⁷ Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', s. 51.

²⁸ Connell, *Om genus*, s. 21.

²⁹ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 12-13.

³⁰ Ibid, s. 13.

människor. Till exempel normer inom ett förhållande, föräldrarskap och så vidare.³¹ Hirdman skriver också om den naturliga ordningen, hur det *bör* vara mellan en man och en kvinna. Till exempel handlar det här om att *han* ska ta hand om *henne* och att kvinnans enda roll blir att föda barn.³²

Hirdman skriver också att genusordningen består av två grundläggande lagar 1) Isärhållandet, manligt och kvinnligt bör inte blandas. 2) Det är männen som är norm. Det är således de som står för det normala.³³ Vi är fria att skapa vårt eget genus men vi är inte fria att skapa det hur vi vill. Vi styrs av den genusordning vi befinner oss i³⁴.

3.4 Kvinnornas inträde i skolan

Vi ha ansett att männen i ett kultursamhälle skall ha så goda inkomster, att de ensamma skola försörja sin familj. Visserligen är det så att, att en del mödrar nu tvingas ut i förvärsarbete, men detta vill jag räkna till undantagen och jag finner det icke lyckligt att generalisera med utgångspunkt av dessa undantag – Axel Svensson, ordförande för metallarbetareförbundet 1946³⁵

För att förstå genusordningen i läraryrket så krävs det också att vi förstår den historia som ligger till grund för att kvinnorna kom in i läraryrket. Tyngdpunkten kommer till största del ligga på den svenska skolans historia av den enkla anledning att det har varit problematiskt att finna litteratur om hur kvinnorna kom in i läraryrket i Australien.

Historiskt sett fanns det en syn kring att kvinnors arbete inte tillförde familjen något, varken ekonomiskt eller materiellt värde, dessutom var kvinnors klassposition baserad på mannen i hushållet och inte individuellt. Med detta som utgångspunkt menar Ulfsdotter Eriksson att forskning kring yrkens status är förknippad med klass, social rörlighet och män.³⁶ Historiskt sett har kvinnors lönearbete sett som förnedrande, det var mannens roll var att försörja familjen. Därför har kvinnor ofta fått arbeta inom de dolda till exempel bakom hemmets trygga väggar.³⁷ Det var således också förnedrande

---

³¹Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 13.

³²Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 80.

³³Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', s. 51.

³⁴Connell, *Om genus*, s. 103.

³⁵Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 80.

³⁶Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, Department of Sociology, Göteborg University, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2006, Göteborg, 2006, s. 14-15.

³⁷Ibid, s. 18.

att en man skulle tillskrivas kvinnliga egenskaper eller vara på kvinnliga platser³⁸. Som Hirdman uttrycker det: ”Skamligt är det att göra kvinnosaker. Ja, rent av menligt: skadligt, ofördelaktigt, demoraliserande, nedbrytande, olycksbådande, vådligt...”³⁹.

Kvinnors väg in till arbetsmarknaden har varit vid de få tillfällen då männen inte har kunnat utföra arbetet, till exempel vid krigsutbrott. Ett annat exempel är år 1870 när lärarlönerna blev så pass låga i Sverige att det inte ansågs lämpligt att män arbetade som lärare.⁴⁰ Det var också under sena 1800-talet kvinnor kunde bli lärare i Australien och England, detta var då ett unikt yrke för kvinnor eftersom det var ett av de första yrkena där kvinnor faktiskt kunde utbilda sig till⁴¹. Trots att kvinnan i kristider har fått ta manliga yrken var det inte accepterat att män tog ett typiskt *kvinnoyrke*⁴². I slutet av 1900-talet var kvinnor majoritet i läraryrket i Australien, Nya Zeeland, en del amerikanska stater, England och Kanada, men män hade ofta högre lön och bättre förmåner än vad kvinnor hade. Det fanns en stark bild av att kvinnor inte kunde utföra yrket på samma sätt som män, till exempel ansågs de inte kunna utföra samma disciplinära åtgärder så som männen kunde.⁴³

Under åren har mycket skett och de yngre generationerna väljer idag i mindre utsträckning yrken som är förknippat med deras kön. Däremot finns det fortfarande en stor problematik, vi har inte endast en skillnad mellan vilka yrken som tillskrivs män eller kvinnor. Utan det är också betydligt svårare för en kvinna att få en högre befattning (notera dock siffrorna i nedanstående avsnitt där Sverige skiljer ut sig).⁴⁴ Genom den ökade byråkratin i utbildningssystemen kan vi tydligare se hur män når toppositioner i Australien och England⁴⁵. De olika system som finns i Australien och Sverige gör också att det finns olika karriärmöjligheter i de olika länderna. I Australien kan lärarna bli

---

³⁸ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 68.

³⁹ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, s. 67.

⁴⁰ Brynolf, Margrethe, Carlström, Inge, Svensson, Kjell-Erik & Wersäll, Britt-Louise, *Läraryrkets många ansikten*, 2. uppl., Liber, Stockholm, 2009, s. 19.

⁴¹ Noeline J. Kyle, “Can you do as you’re told?”- The Nineteenth-Century Preparation of a Female Teacher in England and Australia, *Comparative Education Review*, Vol. 36, No. 4 (Nov., 1992), s. 468-s.469.

⁴² Brynolf, Margrethe, Carlström, Inge, Svensson, Kjell-Erik & Wersäll, Britt-Louise, *Läraryrkets många ansikten*, s. 19.

⁴³ Noeline J. Kyle, “Can you do as you’re told?”- The Nineteenth-Century Preparation of a Female Teacher in England and Australia, s. 470.

⁴⁴ Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, s. 21.

⁴⁵ Noeline J. Kyle, “Can you do as you’re told?”- The Nineteenth-Century Preparation of a Female Teacher in England and Australia, s. 470.

headteacher, vilket kan liknas vid våra förstelärare. För att bli rektor krävs det att personen har arbetat som lärare, vilket innebär att även detta blir en tydlig karriärmöjlighet. I Sverige finns det möjlighet att som jag tidigare nämnt att bli förstelärare men det finns inga krav att rektorn i grunden är lärare.

3.5 Ekonomiska villkor

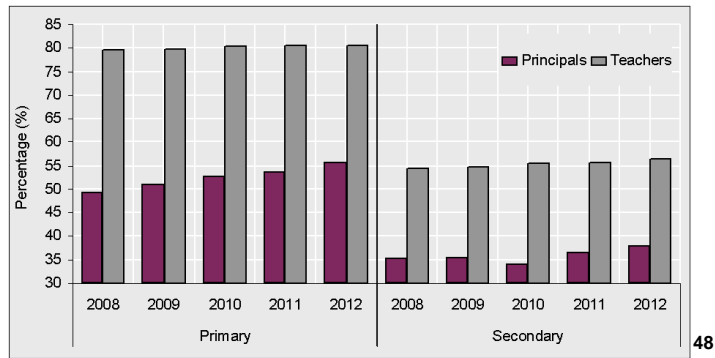
För att läsaren ska få en god bakgrund kring hur de olika arbetsvillkoren ser ut mellan länderna har jag valt att lyfta fram: Hur fördelningen mellan män och kvinnor ser ut i yrket, men också hur lönerna skiljer sig åt. Denna information används således inte i någon större utsträckning i resultat- och analysdelen utan likt ovanstående avsnitt är det en bakgrundsinformation för läsaren.

I Sverige är det hela 78 procent kvinnliga lärare i grundskolan⁴⁶. Statistiken jag hittar för Australien är lite annorlunda uppdelat än vad statistiken för Sverige är, Australien delar upp sin statistik i primaryschool och secondaryschool. Jag har dessutom lagt fokus på att kontrollera statistiken för den delstat mina informanter befinner sig i och inte hela Australien. Statistiken kommer således ifrån New South Wales (förkortas fortsättningsvis NSW). Det svenska högstadiet tillhör secondaryschool, det blir således främst denna siffra som är intressant. 2012 kan vi se att det är 57,5 procent kvinnliga lärare i secondaryschool. Tydligt kan vi också se att de kvinnliga lärarna ökar varje år i både primary och secondary.⁴⁷ Statistiken ser annorlunda ut när det gäller vem som innehar rektorstjänsten, här är det endast 38 procent kvinnor som innehar denna tjänst i NSW. Här kan vi inte heller lika tydligt se en trend där kvinnor ökar på denna tjänst, utan 2010 ser vi plötsligt en tydlig minskning av kvinnor på denna tjänst.

---

⁴⁶ SCB, *20 vanligaste yrkena för kvinnor*, 2015.

⁴⁷ NSW department of education and communities, *Male school teacher*, 2014.

Vi har inte samma trend i Sverige. Här är det istället en större andel kvinnor som är rektorer. Av 4054 rektorer i grundskolan är 2646 av dem kvinnor och 1408 män.

Lönemässigt finns där en skillnad mellan män och kvinnor I Sverige. I NSW följer lärarnas löner en tabell, där lönen sätts efter antal år de har arbetat. Det går således inte att förhandla sig till en högre lön oavsett kön eller person. Medellönen för grundskolelärare i Sverige är 26 040 kronor för kvinnor och 26 780 kronor för män detta gäller för en lärare med en erfarenhet på cirka 9 år (notera att medellönen gäller låg-, mellan- och högstadiet, i regel ligger en högstadielön lite högre än övriga två)⁴⁹. Den högsta grundskollärlönen jag har hittat i sverige ligger på 33 275 kronor men det står inte om det gäller män eller kvinnor⁵⁰. Jag har inte funnit medellönen på samma sätt i NSW som i Sverige men för att kunna sätta det i relation lyfter jag fram de siffror jag har funnit. I NSW ligger lönen för de lärarna med mest erfarenhet på 50 995 kr och ingångslönen ligger på 34 157 kr⁵¹.

Medellönen för en kvinnlig rektor i Sverige ligger på 39 052 kr och för en manlig rektor ligger det på 41 041 kr⁵². I NSW ligger lönen för en rektor på 69 611 kr per månad⁵³.

Det kan vara missvisande att endast läsa ovanstående siffror för sig själv, en lärlön på 50 995 kronor kan låta oerhört högt för oss i Sverige. För att förstå hur löneskillnaden egentligen ser ut mellan länderna har jag satt läraryrkets löner i relation till andra yrken. Jag har jag valt att kontrollera lönerna för de yrken som mina informanter anser ha

⁴⁸ NSW department of education and communities, *Principals of NSW of government schools*, 2012.

⁴⁹ Lönestatistik, *Lärare löner*, 2015.

⁵⁰ Lärarnas tidning, *Här tjänar grundskollärare bäst – och sämst*, 2012.

⁵¹ Teach.NSW, *Employment Conditions and Benefits*, 2012.

⁵² Lönestatistik, *Rektor*, 2015.

⁵³ Teach.NSW, *Employment Conditions and Benefits*, 2012.

högre och lägre status än läraryrket. Därför har jag kontrollerat vad en läkare och vad en sjuksköterska har för lön i respektive länder

I Australien har en läkare en medellön på 59 754 kr i månaden, och en sjuksköterska ligger på 28 462 kr i månaden, det statistiska underlaget för dessa siffror är dock inte optimalt men det ger en god fingervisning⁵⁴. Medellönen för en läkare i Sverige ligger på 49 822 kr per månad och för en sjuksköterska 24 955 kr per månad⁵⁵. Detta innebär att en lärare i Sverige som har en medellön har 23 782 kr under en läkare och 1 085 kr över en sjuksköterska (räknat på kvinnliga medellöner). Med hjälp av den information jag har fått av mina informanter har jag räknat ut en medellön i NSW till 42 576 kr. I NSW får dessa lärare således 17 178 kr under en läkare och 14 114 kr över en sjuksköterska. Det visar således att en lärare i NSW har en högre lön, men att löneskillnaden inte är så extrem som den ser ut vid första anblicken.

---

⁵⁴ Payscale, 2015.

⁵⁵ Lönestatistik, 2015.

4. Metod och genomförande

Under metod och genomförande kommer jag beskriva den kvalitativa forskningen och vilka val jag har gjort när jag genomfört och bearbetat mina intervjuer.

4.1 Kvalitativ forskningsmetod

”Ett centralt mål för samhällsvetenskaperna är att frambringa kunskap som kan förbättra människans situation och ge henne ökat värde.”⁵⁶

Min forskning går ut på att lyfta fram lärarnas röster, därför har jag valt den kvalitativa metoden. Den kvalitativa metoden står till skillnad mot den kvantitativa forskningen för studier kring människan och dess sociala omvärld⁵⁷. Det hade varit möjligt att genomföra min undersökning med en annan ingång och således genomföra en kvantitativ studie. Jag har dock valt bort den kvantitativa forskningen eftersom jag anser att undersökningen gynnas av det djupa den kvalitativa forskningen ger⁵⁸. Således består min undersökning av ett mindre material än vad den kvantitativa forskningen gör, således finns det en risk för att generaliseringar kan dras. Den kvalitativa forskningen står dock just för att forskaren studerar informanternas tolkning av verkligheten och inte den generella uppfattningen, det handlar således inte om mängden insamlad data utan om ordets betydelse⁵⁹. För att jag ska förstå lärarnas bild av sin yrkesroll måste jag tala med lärarna, därför har jag använt mig av intervjuer.

4.1.1 Intervju

Jag har sammanlagt gjort sex intervjuer, tre stycken i Sverige och tre stycken i Australien. Alla intervjuer har utgått ifrån den semi-strukturerade intervjuformen. Vilket innebar att jag utgick från ett visst tema men även från ett antal förutbestämda frågeställningar. Mina frågeställningar utgick i sin tur utifrån tre teman: Arbetsvillkor, privata synen på yrket och samhällets syn på yrket. Den semi-strukturerade intervjun

---

⁵⁶ Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997, s. 104.

⁵⁷ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002, s. 264.

⁵⁸ Ibid, s. 250.

⁵⁹ Ibid, s. 249.

ledde till en viss frihet i intervjusituationen, då jag som intervjuledare kunde ställa följdfrågor vid behov⁶⁰. Att kunna ställa följdfrågor var ett måste för att jag skulle kunna få ett dynamiskt samtal. Med den semi-strukturerade formen undkom jag som forskare dessutom problemet med klassificering av informanterna och deras svar⁶¹. Den semi-strukturerade intervjun har stora likheter med ett samtal och det var därför viktigt att jag var medveten om att det är intervjuledaren som styr och definierar situationen och att det i sin tur innebar att jag som forskare därför hade ett övertag i situationen.⁶² Det var viktigt för mig att fokusera på att det just skulle vara mer som ett samtal istället för en intervju, men eftersom min första tanke var att jag ville jämföra intervjuerna två länder emellan såg jag svårigheter med att avvika för mycket från intervjuguiden. Detta skapade också problem för mig i intervjusituationen emellanåt där jag kände att samtalet försvann och det tydligare blev en intervjusituation. Främst upplevde jag detta i Australien och här tror jag att språksvårigheter och det faktum att jag var så inställd på att jämföra intervjuerna med varandra var en del av anledningen. Samtidigt tror jag inte att detta har påverkar mina resultat eftersom jag ändå tydligt har fått svar på de frågor jag ställde. Jag såg dock också en problematik då jag, för att få intervjun att mer likna ett samtal uttryckte jag mina egna åsikter kring vissa frågor. Här har jag funderat kring om jag själv kan ha påverkar mina informanternas uttalande, Steinar Kvale nämner dock: ”I den kvalitativa forskningsintervjun byggs kunskap upp: Det rör sig om ett samspel, om ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse.”⁶³

Jag valde att intervjua mina informanter på respektive skolor som de arbetar på. Detta för att jag som intervjuledare inte skulle få övertag i situationen. Vissa problem fanns det dock med detta eftersom det ofta lyftes känslig information om skolledningen och det blev således obekvämt för informanterna att tala om eftersom vi befann oss på deras arbetsplats. Jag har försökt att representera citaten jämt mellan mina kvinnliga informanter.

---

⁶⁰ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, s. 301.

⁶¹ Bryman, Alan *Social research methods*, Oxford, 2008, s. 438.

⁶² Kvale, Steinar *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 118f.

⁶³ *Ibid*, s. 9.

4.1.2 Val av informanter

Jag har valt att intervjua två män och fyra kvinnor. Två kvinnor och en man i Australien och två kvinnor och en man i Sverige. Anledningen till varför jag har valt sex personer är på grund av omfattningen av arbetet. Jag ansåg inte det vara möjligt att intervjua fler personer under tidsperioden jag har blivit tilldelad men också på grund av att sidantalet i uppsatsen inte är särskilt omfattande.

Mina informanter i Australien befann sig alla på skolor i NSW. De är valda utifrån kön och vilka skolor de arbetar på, jag har valt skolor med olika socioekonomiska förutsättningar eftersom detta ofta påverkar arbetsvillkoren. Alla informanter arbetar på kommunala skolor. Ana är i 40 års åldern, har barn och arbetar på en skola med lågsocioekonomisk status. Martha är 40 års åldern, har barn och arbetar på en av skolorna i området med högst socioekonomisk status. Slutligen är James i 30 års åldern, inga barn och arbetar på en idrottsskola i ett område med relativt låg socioekonomisk status. Alla informanterna arbetar på high school, motsvarande högstadiet i Sverige.

Mina svenska informanter är utvalda utifrån samma utgångspunkter. De alla arbetar på kommunala skolor i södra Sverige. Vanja är i 40 års åldern, har barn och arbetar i ett område med högsocioekonomisk status, Mia är i 30 års åldern, har barn och arbetar på en skola där elever kommer från olika platser (vilket gör det svårt att placera in skolan i ett socioekonomiskt fack) och slutligen Tim som är i början av 30 års åldern, inga barn och arbetar på en skola med lågsocioekonomisk status.⁶⁴

Jag har intervjuat män trots att denna uppsats lyfter fram kvinnliga lärares uppfattning. Detta har jag gjort för att jag vill se om det finns en skillnad i upplevelsen av yrket. Detta i sin tur innebär att jag inte kommer lyfta fram deras enskilda upplevelser som fokus här men jag kan i vissa fall använda kommentarer från dessa intervjuer för att bekräfta eller dementera mina kvinnliga informanter. Detta för att visa på att det finns liknande uppfattningar eller olika uppfattningar mellan manliga och kvinnliga lärare.

---

⁶⁴ För att inte peka ut mina informanter nämner jag inte vidare hur jag har räknat ut deras skolors status men jag har bland annat använt mig av: <http://www.regionfakta.com/Skane-lan/Befolkning-och-hushall/Medelinkomst/>, <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/6524.0.55.002> och mina informaters utsagor.

4.1.3 Transkribering

De kan te sig som en simpel sak att transkribera intervjuerna, dock så påverkar också min transkribering hur analysen sker i slutändan. Precis som Bryman rekommenderar har jag delat upp arbetet, vilket innebär att analysen är påbörjad innan alla transkriberingar var färdiga, detta för att jag inte skulle fastna i en situation som Bryman beskriver som en oöverstiglig uppgift. Detta är lätt hänt eftersom intervjuer genererar extremt mycket data och det är således lätt att fastna i en situation där forskaren inte kan bestämma sig för vilken data som faktiskt ska analyseras.⁶⁵ Jag är inte ute efter att analysera informantens reaktioner på frågorna utan jag är ute efter deras kommentarer på frågorna. Under intervjuerna dök det också upp saker som inte är relevanta för min uppsats. Dessa har jag valt att inte transkribera, jag har endast valt att transkribera sådant som är användbart för min analys. Jag har dock sett till att lyssna på mina intervjuer flertalet gånger för att se till att jag inte har missat något som är av vikt för detta arbete.⁶⁶ En problematik jag har haft med transkriberingen är de intervjuer jag har gjort i Australien, jag har haft stora problem med att förstå alla ord som informanterna har lyft fram på grund av språket, detta kopplat till att det dessutom har varit oljud i bakgrunden. Därför kommer dessa transkriberingar ha många saknade ord, detta anser jag dock inte påverkar mitt resultat då jag i slutändan har en relativt god transkribering trots detta.

4.1.4 Etik

Det finns flertalet punkter att vara medveten om när en undersökning genomförs, en intervjuundersökning påverkar de individer som deltar i studien därför måste forskare reflektera över sina val. Forskaren har dessutom en skyldighet att se till att forskningen är av god kvalitet och god moral. Det finns regler som reglerar hur en forskare bör genomföra en studie, men i grunden har ändå forskaren ett eget etiskt ansvar.⁶⁷

Informerat samtycke innebär att informanterna får reda på forskningsstudiens syfte och att de när som helst kan välja att avsluta sin medverkan⁶⁸. Alla mina informanter har fått ut ett brev eller ett samtal där jag har beskrivit vad studien handlar om och att de kan

---

⁶⁵ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011, s. 429.

⁶⁶ *Ibid*, s. 432.

⁶⁷ Codex, *Forskarens etik*, 2013.

⁶⁸ Steinar Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 107.

avsluta sin medverkan närsomhelst. Jag har också informerat dem om att texten kommer publiceras online men att alla skolor och namn kommer vara figurerade. De informanter som jag intervjuade i Australien har endast fått information om att uppsatsen behandlar hur samhället påverkar lärarnas bild av sitt eget yrke. De har således inte varit medvetna om att jag även ser på maktstrukturer. Detta eftersom jag fick inspiration till att studera maktstrukturer efter de första intervjuerna. Jag ser dock inget större problem med att informanterna inte fått denna information. Detta eftersom det delvis har ingått under mitt huvudsyfte.

Det är av oerhörd vikt att bibehålla konfidentialitetskraven. Mina informanters uppgifter ska skyddas så att de inte blir offentliga. Jag har sett till att mina inspelningar inte innehåller någon information som kan avslöja vem informanten är, jag har också sett till att radera intervjuerna efter att de transkriberades. Det finns ingen poäng med att de som läser detta arbete ska veta i vilka städer mina informanter arbetar, detta i kombination med att jag har gett dem figurerade namn anser jag det vara omöjligt att dessa skulle avslöjas.

5. Resultat och analys

I denna del kommer informanternas bild lyftas samtidigt som jag sätter deras bild i relation till det teoretiska ramverket och tidigare forskning. Avsnittet är uppdelat i fyra rubriker: *Att bli lärare, Arbetsvillkor, Kvinna, status och karriär* och slutligen *Civilsamhällets syn på lärare*.

5.1 Att bli lärare

”Jag kan ju förstå idag, att folk väljer att inte bli lärare, så det gör jag ju, det är jättetråkigt.”⁶⁹

Många av oss i västvärlden har möjlighet att utbilda oss till vad vi vill, därför har jag ställt frågan till alla mina informanter varför de har valt att bli just lärare. Dock är ingen av mina informanter nyexaminerade och det kan således ha lockats till yrket av andra anledningar än vad dagens studenter gjort. För att kunna jämföra deras bilder med hur dagens lärarutbildningar marknadsför yrket samt att visa vilken bild utbildningarna har av yrket har jag valt att lyfta fram två citat från dagens moderna lärarutbildning.

NSW public school teachers enjoy one of the highest commencing salaries of any profession and have access to a generous range of employment benefits.⁷⁰

Ingen plats har så stor betydelse för framtiden som förskolan och skolan. Nästan alla har någon gång haft en lärare som har varit avgörande för den egna självkänslan och utvecklingen. En lärare som ser, lyssnar, bekräftar och väcker nyfikenhet kan spela roll för flera generationer människor.⁷¹

Tydligt är att sättet att värva dagens lärarstudenter är väldigt olika mellan länderna. Den svenska reklamen fokuserar på den omsorg som tillhör de traditionellt kvinnliga yrkena medan den australiensiska reklamen fokuserar på de delar som tillhör en profession och således de attribut som anses tillskrivas manliga yrken; Den höga lönen och fördelarna med yrket. Här berättar också min informant Ana att staten arbetar aktivt i Australien för att få in fler män i yrket. Trots att den australiensiska reklamen trycker på lönen

---

⁶⁹ Mia transkribering, s. 3.

⁷⁰ Teach.NSW, *Employment Conditions and Benefits*, 2012.

⁷¹ Thorén, Nicole, *Lärare – ett av samhällets viktigaste yrken!*, 2015.

uttrycker min informant Martha att det nog inte är särskilt många som blir lärare på grund av lönen. Ser vi till den svenska reklamen kan vi se att den går hand i hand med Ganneruds undersökning där hennes informanter menar att de viktigaste målen för deras arbete är att skapa en god socio-.emotionell miljö.⁷²

När jag frågade Martha varför hon valde yrket sa hon att när hon själv gick i skolan menade hennes studievägledare att kvinnor antingen kunde bli sjuksköterskor eller lärare. Alla kvinnor i hennes vänkrets från den tiden blev också lärare men hon urskiljde sig ifrån dem, detta eftersom hon var den enda som valde undervisning för de högre årskurserna. Hon poängterar dock också att läraryrket var något hon ville. Här kan vi se en strukturell genusordning som agerar i det dolda. Den vägledning som hon har fått från samhället att utbilda sig till ett yrke som anses vara ett kvinnoyrke gör att det är problematiskt för både henne och oss att analysera hennes val. Grundar sig viljan att bli lärare i den strukturella genusordningen, eller hade detta också hade varit hennes önskan utan den strukturella genusordningen?

Mia: Jag var lite bråkigare på högstadiet och då ville jag arbeta med de eleverna som har särskilda behov.

Jag: Men det är inte lön eller karriärmöjligheter som har fått dig att bli lärare, utan snarare ett omhändertagande?

Mia: Ja jag tänker det och sen också... karriärmöjligheterna har varit att jag vill läsa på lärarhögskolan och anledningen till att jag inte valde direkta ämnen från början var att jag vill läsa till specialpedagog [...]⁷³

Mia visar här med sitt uttalande att det trots allt är ett omhändertagande som har fått henne att välja yrket och när hon talar om karriärmöjligheter talar hon inte om en chefsroll eller att bli förstelärare utan hon talar om att vidarutbilda sig som lärare. Mias uttalande tyder på att hon har valt yrket eftersom hon har en tydlig elevfokus. Vilket också är något som ingår i både det svenska och australiensiska läraruppdraget. Följande står i läroplanen för grundskolan i Sverige ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.”⁷⁴ Detta uppdrag är dock inte något som uppmärksammas i de undersökningar som anses vara av vikt för skolan, till exempel PISA där det endast lyfts fram rena teoretiska kunskaper. Ovanstående uppdrag är

---

⁷²Gannerud, Eva, *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete*, s. 130.

⁷³ Mia transkribering, s. 1.

⁷⁴ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, 2011.

således inte ett uppdrag som uppmärksammas och värderas högt om vi ser till de undersökningar som mäter skolors resultat. Att delar av lärarnas faktiska uppdrag sällan framlyfts som kunskap gör att läraryrket ofta förknippas och jämförs med moderrollen.⁷⁵

Det är också av intresse att se hur omgivningen har reagerat på informanternas val av yrke. När Mia och Vanja får frågan hur deras familj och vänner reagerade över deras utbildning menar de att det inte var särskilt många som uppmärksammade det överhuvudtaget. Deras val sågs snarare som naturligt. Här kan vi se att både Martha, Mia och Vanja hamnar i en situation där deras studier inte har lyfts fram som något speciellt utan snarare som något som inte är värt att uppmärksammas som något speciellt. Här kan vi också dra kopplingar till det faktum att de kunskaper och färdigheter som definieras som kvinnliga anses vara naturligt kvinnliga och därmed anses det inte heller vara nödvändigt med kunskaper, övning eller talang för att göra detta⁷⁶. Detta kan också vara ett svar på varför läraryrket förknippas med modersrollen som anses vara en naturlig roll, istället för att läraryrket förknippas med faktiska kunskaper som går att öva fram.

Anas bild av läraryrket och väg till läraryrket skiljer sig ifrån ovanstående uttalande. Hon valde att utbilda sig till lärare som 40 åring och avslutade sin utbildning för 8 år sen. Ana berättar för mig att hon alltid ville bli lärare men när hon skulle utbilda sig blev hon tillsagd att det fanns alldeles för många lärare och att hon skulle välja en ny karriär och det gjorde hon. Anas historia utgår istället snarare från att det yrket som hon valde skulle ha goda karriärsvägar. Hon har också annorlunda upplevelser av hur omgivningen reagerade på hennes val att bli lärare, hon menar att hennes familj inte kunde vara stoltare över hennes yrkesval.

---

⁷⁵Gannerud, Eva, *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete*, s. 81.

⁷⁶Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 19.

5.2 Arbetsvillkor

“The bureaucracy is killing us, it’s crazy, frustrating.”⁷⁷

För att förstå hur kvinnliga lärare uppfattar sin arbetssituation är det viktigt att förstå vilka förutsättningar de arbetar under. Jag bad mina informanter att fundera på om de kände sig osäkra i sin yrkesroll för att få en grundläggande syn på deras arbetssituation, utifrån detta har jag sedan ställt specifika frågor om informanternas arbetsvillkor. Ana trycker mycket på att hon inte känner sig osäker i sin yrkesroll, detta eftersom hon är fast anställd och att hon har en ledning som backar henne i de flesta situationer. Övriga kvinnliga informanter lyfter fram att det finns tillfällen där de känner sig osäkra i arbetssituationen.

Lärarnas löner är ett ämne som ofta är på tapeten, därför är det av intresse att lyfta mina informanters åsikter kring lönen. Vanja kommenterar att alla i samhället bara vill ha högre lön hela tiden och menar att hon anser att ingångslönen är okej för lärare. Hon lyfter dock också fram att problemet med lärarlönerna är att de inte ökar särskilt mycket oavsett vilken erfarenhet du har. Ingen av mina övriga informanter är nöjda. Mia säger ”Det blir man väl aldrig”. Ana uttrycker också ”no one is”.

The pay isn't that bad, but it's not well, could I get more pay outside, possible, more than likely yes I could. Would I do less work for it? Yeah probably. Would it be less stressful job? Yes it probably would be a less stressful job. Would I go out and do outside of teaching again? No. So it's still a good job, the money is acceptable, the conditions are getting better.⁷⁸

Vad som ingår i yrket och vilka arbetstider som tillämpas är också ett ämne som ofta är på tapeten, både Gannerud och Hjalmarsson visar på att lärare arbetar mycket efter sin faktiska arbetstid. Ana förklarar att en lärare alltid är en lärare, oavsett om han/hon befinner sig i skolan eller utanför förväntas hon/han värna om ungdomars säkerhet. Hon berättar att det i lärarrollen förväntas att hon som lärare ska ingripa i situationer där till exempel underåriga dricker. Australien har således tagit den omvårdande biten ett steg längre och sett till att skriva in omvårdnaden i läraruppdraget även utanför skoltid. Gannerud skriver om att arbete inom skolan kan ses som att den traditionella

---

⁷⁷ Martha transkribering, s. 12.

⁷⁸ Ana transkribering, s. 3.

kvinnorollen har blivit institutionaliserad⁷⁹. Att denna uppgift kan ingå i läraruppdraget är också en effekt av den samhällsliga genusordningen där omsorg tillskrivs kvinnan, hade inte läraryrket haft kvinnor i majoritet hade antagligen inte heller denna bit tillskrivits lärarna. Det finns flera sätt att analysera det faktum att läraruppdraget tillskrivs läraren även på fritiden. Om det ytterligare befast att det ingår i läraryrket att ansvara för ungdomar utanför skolan blir också den modersroll som redan tillskrivs lärare ytterligare befast. Vi kan ytterligare också se det som ett försök att institutionalisera omsorgsbiten i läraryrket och ge denna kunskap ett högre värde.

Martha säger att hon älskar eleverna och att vara i klassrummet men att hon avskyr allt det pappersarbete som kommer med arbetet. Hon menar att pappersarbetet ökar hela tiden och att hon gärna gör saker som gynnar barnen men mycket av det pappersarbete som görs handlar inte om eleverna utan det är rent extraarbete. Hon menar att det har blivit ett högre tryck på lärare, att de riskerar att bli stämda av föräldrar om de anses göra något felaktigt. Enligt Gannerud går det ökade arbetet går också hand i hand med den proletariseringsprocess som lärarkåren anses drabbas av. I proletariseringsprocessen förändras lärarens arbetsuppgifter och lärarna får en ökad arbetsbörda och mindre tid till självständighet. Detta eftersom kortsiktiga lösningar är i fokus, det är viktigt att kunna jämföra sig med andra skolor!⁸⁰

Genusordningen påverkar som tidigare nämnt samhällets alla plan, det är därför svårt att komma ifrån det faktum att det också påverkar villkoren för män och kvinnor på deras arbetsplats. Därför har jag frågat mina informanter om arbetssituationen ser annorlunda ut om läraren är man eller kvinna. Alla informanter menar att där finns en skillnad men de ser olika uttryck hur skillnaden uppenbarar sig. Ana utmärker sig från övriga gruppen och menar att det är en fördel att vara kvinna eftersom männen på hennes skola blir utsatta för anklagelser från eleverna att de är pedofiler. Detta bekräftar också det faktum att yrket är feminiserat och att det är en norm att kvinnor arbetar i skolans värld. Samtidigt som det bekräftar den historiska bilden att det är skamligt för en man att befinna sig på en plats som är kvinnodominerad. Connell menar att i regel så tjänar männen på ojämlikheten i genusordningen men det finns exempel där män också blir

---

⁷⁹Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 45.

⁸⁰Ibid, s. 29.

drabbade, Anas arbetskollegor är ett tydligt exempel på hur männen drabbas⁸¹. Även Hjalmarssons undersökning visar på hur de manliga lärarna begränsas till att vara maskulina och att de inte kan agera utanför denna förväntade maskulinitet⁸².

Mia: Det är ju så att man gärna vill att männen... vi är väldigt kvinnodominerande här, man vill gärna att män söker sig hit och jag kan tänka mig att... vi har en man som är lärare här och han när han löneförhandlar... Han gick inte in på jättebra lön men jag vet att han förhandlade upp den sen och det var lite för att inte bli av med den enda manliga läraren vi har och det är ju ... mmm.

Jag: Så det är snarare det faktum att det är få män som gör att...

Mia: Ja jag tänker att han var man i yrket och det var därför han kunde förhandla upp den. Sen vet jag inte. Han vill nog inte se det som att ... eller han sa i och för sig att det antagligen var för att han är man... det sa han ju själv. Men mmm. Det känns ju surt⁸³.

Mia lyfter i ovanstående citat fram att männen tjänar på att vara minoritet i yrket, Hjalmarssons avhandling visar även den på att männen har en fördel inom läraryrket, hennes intervjuer visar att kvinnliga lärare inte kan bidra med de attribut/värden som anses vara manliga. Ana uttrycker att många män som hade kunnat vara goda förebilder slutar arbeta i yrket. Det intressanta här är just att hon pekar på att det inte är specifikt goda medarbetare som slutar utan just att den är manliga förebilder som slutar. Män i skolans värld målas ofta fram som just manliga förebilder som inte är ersättningsbara och genom detta utmålade befastes således också skillnaden mellan kvinnliga och manliga värden.⁸⁴

I Australien går det inte att tala om löneskillnader mellan män och kvinnor eftersom de har samma lön, det finns dock andra aspekter som påvisar genusordningen. Martha menar att det faktum att hon är kvinna påverkar hennes arbete väldigt mycket till exempel när det kommer till befodran. Däremot menar hon att det inte påverkar henne lika mycket i skolans vardag eftersom hon har varit på arbetsplatsen så pass länge att eleverna har respekt gentemot henne. Martha menar att när hon är på nya skolor kan det

---

⁸¹ Connell, *Om genus*, s. 21.

⁸² Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, s. 113.

⁸³ Mia transkribering, s. 4.

⁸⁴ Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, s. 84.

faktum att hon är kvinna också påverka henne i vardagen. Hon berättar om en upplevelse när hon under sin mammaledighet arbetade i korta perioder på andra skolor:

I got strange comments, I had very short hair and I walked into my class and one of the kids said to me "you are a lesbian" and I said I beg you pardon "well you have short hair". I mean no one would ever say to a man you are gay because of... I mean kids are kids they say stupid things but...yeah⁸⁵

Även Tim bekräftar att han av endast den anledningen att han är man vinner mycket respekt i klassrummet. Han menar att de kvinnliga lärarna på hans skola har det betydligt tuffare än vad han har det i klassrummet. Dessa uttalanden pekar tydligt på det faktum att vi föds in i dessa strukturer, kvinnor anses tillhöra det svagare könet och utmanas av eleverna på grund av detta. Vanjas bild är att kvinnor och män arbetar olika kring yrkesrollen. När jag frågar henne om män har samma personliga engagemang i yrket svarar hon:

Nej de gör de inte, de har mycket lättare att avskärma sig ifrån de här personliga bitarna upplever jag. Jag vet särskilt en kollega som jag hade, där jag kände som att vi kvinnor i kollegiet blev lite irriterade på honom. För vi tyckte inte att han tog de ansvaret som vi gjorde kring eleverna, de här sociala bitarna. Att han gick in och drog av sina lektioner och sen blev det inte så mycket mer. Självklart så skötte han det där med föräldrakontakt och så men han var inte sådär särskilt engagerad i det. Missade han någon gång var det inte hela världen tyckte han och så var där ofta någon kvinna som fick rädda situationen och fixa till och så.⁸⁶

Ovanstående uttalande kan inte Tim skriva under på, han uttrycker att han är väldigt engagerad i eleverna, att hans arbetsplats kräver det. James däremot uttrycker en mer avslappnad relation till eleverna. Mina resultat går således inte att generalisera men kopplat till både Gannerud och Hjalmarsson är Vanjas bild en bild som verkar utbredd: Att manliga lärare inte i samma utsträckning som kvinnliga lärare engagerar sig personligt. Kopplar vi detta till genus är det tydligt att den strukturella genusordningen ger oss olika roller på arbetsplatsen och att kvinnor ofta utför de del av arbetet som är oavlönat.

---

⁸⁵ Martha transkribering, s. 3.

⁸⁶ Vanja transkribering, s. 4.

5.3 Kvinna, status och karriär

“Man föds inte till kvinna, man blir det”⁸⁷

Ulfsdotter Eriksson menar att ett yrkes status beror på utbildningslängden, lönen och antal kvinnor i arbetet⁸⁸. Svenska lärare har låg lön, lång utbildningstid och hög andel kvinnor i yrket. Enligt ovanstående krav på status bör de således inte ha särskilt hög status och enligt de senaste årens tidningsrubriker verkar inte särskilt många anse att svenska lärare har hög status. Ser vi till Australien så uppfyller de faktiskt alla kriterier för att få hög status (möjligtvis är där något för hög andel kvinnor i yrket.) Med denna information i bakhuvudet så vill jag lyfta fram hur mina informanter ser på yrkets status och möjligheterna att göra karriär.

Min informant Ana kommer in på ovanstående kriterier. Hon menar att läraryrket anses vara ett väldigt bra yrke att ha. Hon menar att lönen ökar och kraven minskar. Ana menar också att ingen ser ner på en för att man är lärare men att det finns en brist av respekt från vissa familjer i lågsocioekonomiska områden. Enligt henne är läraryrket en profession: “We go to university, there is institutions we have to be a part of, they even have things as a clothing code [...]”⁸⁹. Om vi ser ytterligare på de kriterier som anses ge status till yrken har vi följande; 1. Ger hög lön. 2. Ger goda karriärmöjligheter. 3. Kräver stor skicklighet. 4. Är fritt och självständigt. 5. Är mycket ansvarsfullt. 6. Kräver ärlighet och hög moral. 7. Ger stort inflytande. 8. Är nyttigt för samhället. [...]”⁹⁰. Hög lön är den punkt som personer anser vara viktigast för ett yrkes status, och som jag tidigare nämnt ser lönen för lärare i NSW annorlunda ut än för svenska lärare. Faktum är att många av dessa ovanstående kriterier passar in på läraryrket i Australien. De punkter Ana nämner kan också vara delar av en profession, ofta talas om den långa studietiden som ett försök till att professionalisera ett yrke⁹¹. Tydligt är att det i NSW finns ett försök till att professionalisera yrket. Samtidigt om vi ser vi till statistiken ser vi också att kvinnorna blir fler inom läraryrket och det är således intressant att analysera

---

⁸⁷ Simone de Beauvoir.

⁸⁸ Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, s. 95.

⁸⁹ Ana transkribering, s. 1.

⁹⁰ Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, s. 98.

⁹¹ Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, s. 38.

det faktum att Ana tycker att villkoren blir bättre. Detta eftersom att forskningen visar på att feminiseringen av ett yrke istället bör minska lönen och minska profesjonaliseringen av ett yrke⁹². Ana har under intervjun tidigare också framlyft att NSW arbetar för att få in män i yrket. Att professionalisera yrket kan vara ett sätt att öka männens närvaro i skolan. Professionalisering behöver dock inte vara ett positivt ord i sig själv. Det är intressant att åtgärden för att ge yrket status och få in män i läraryrket krävs det att yrket tilldelas alla de attribut som anses vara goda enligt en manlig maktstruktur. Att kräva att yrket professionaliseras för ökad status innebär också att de attribut som anses vara kvinnliga nedvärderas. Här kan vi således se ett bevis på hur genusordningen verkar i det dolda. För att yrken som har många kvinnor ska få hög status krävs det att de blir manliga. Detta är inte unikt i NSW utan detta är också något vi kan se i Sverige. Under de senaste åren har läraryrket har varit i hetluften och det har tryckts mycket på katederundervisning och elevernas kunskap, fokus på resultat anses höja lärarnas status. Ser vi historiskt är det också den fokus läraryrket hade när det var ett mansdominerat yrke⁹³. Martha har inte samma syn på yrket som Ana hon menar istället att statusen har minskat. Hon uttrycker att status är kopplat till lön och om man ser till läraryrket är det antagligen den lägst betalda professionen förutom sjuksköterskor (som hon menar har en möjlighet att tjäna mer pengar än lärare genom andra arbetsuppgifter). Hon säger också att när advokater får mer i lön än lärare ser folk de som mer intelligenta och mer nyttiga för samhället än vad lärare är. Martha menar således att om läraryrket följer den manliga professioneringsprocessen får också läraryrket ökad status precis som jag ovanstående har diskuterat.

Ulfsdotter Eriksson menar att statusen också beror på vilka karriärmöjligheter som finns inom yrket att fler karriärmöjligheter innebär högre status⁹⁴. När jag intervjuar mina informanter visar lärarna som undervisar i Australien tydligare en karriärsväg medan mina informanter i Sverige inte direkt kan komma på ett sätt att göra karriär på förutom att vidareutbilda sig. När jag frågar Mia om det inte är lämpligt att bli förstelärare för att göra karriär så säger hon att ingen ser upp till en lärare för att hon/han är förstelärare. Hon menar att möjligtvis ser rektorn upp till försteläraren annars så innebär tjänsten

---

⁹²Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, s. 77.

⁹³Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 19.

⁹⁴Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, s. 98.

bara merarbete. Mia är inte ensam om att inte vilja göra karriär enligt den manliga karriärsstegen. Gannerud menar att kvinnor just anklagas för yrkets låga status eftersom de inte vill göra karriär enligt den manliga normen utan de vill öka sin kompetens i klassrummet med eleverna.⁹⁵ Samtidigt om vi ser till statistiken är det tydligt att det är en hög andel kvinnliga rektorer i Sverige och detta går inte att förbise.

Martha är en kvinnlig lärare som vill göra karriär enligt den manliga normen. Hon har tidigare också varit headteacher men berättade att när hon blev mammaledig med sina barn slutade hon vara det, och under de år när barnen var yngre ville hon inte heller vara det. Idag när hon vill återgå till sin tjänst som headteacher menar ledningen att hon inte har den erfarenhet som krävs för detta, Martha säger att hon har åtta års erfarenhet som headteacher sen tidigare och menar att ledningens argument inte är hållbart. Hon menar istället att det beror på det faktum att hon är en kvinna och det faktum att hon har fått barn. Martha uttrycker också att hon anser att det finns mycket färre karriärvägar i läraryrket för kvinnor. Ser vi till ovanstående statistik så kan vi se att rektorspositionerna innehåller till större del av män i NSW. Ser vi till Hirdmans teori så menar hon att genom isärhållandet legitimeras mannen som norm. Isärhållandets lag ser till vilka sysslor vi ska ha eller vilka egenskaper som tillskrivs oss. Detta i sin tur innebär att Marthas teori om att hennes barnafödande kan vara en anledning till att hon inte kan göra karriär verkar fullt rimlig, just att kvinnan differentieras för att hon har förmågan att föda barn är också något som Hirdman lyfter fram som ett typexempel.⁹⁶ Williams forskning bekräftar ytterligare hur kvinnor blir begränsade medan män blir uppmuntrade till karriär även när de är i minoritet på en arbetsplats⁹⁷.

5.4 Civilsamhällets syn på lärare

Yesterday I was out shopping for Christmas presents and I was standing behind a woman buying a candle and the woman in the shop said "oh that's a nice candle who is it for?" oh it's for my daughters teacher. The girl in the store said "oh I wish I was a teacher all I have done today is selling Christmas presents for teachers" and then she got nasty and said "they don't deserve it, they work such short hours and they are always on holiday"⁹⁸.

---

⁹⁵ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 27.

⁹⁶ Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', s. 52.

⁹⁷ Chase, E, Susan sammanfattar Williams, L, Christine, *Still a man's world: Men who do women's work* i *Social forces*, 75:2, December 1996, s. 756.

⁹⁸ Martha transkribering, s. 2-3.

Med detta citat kan vi se att det finns en bild i samhället att lärare har ett yrke som inte innefattar särskilt mycket arbete. Martha kommer även in på detta när jag frågar henne om det påverkar hennes kontakt med elevernas föräldrar att hon är kvinna. På hennes arbetsplats är många av föräldrarna högutbildade och hon menar att de ständigt kräver mer tid av henne till samtal och så vidare.

Most of the parent community here are professional, I have parents coming to parents meeting "I'm a lawyer, I'm a doctor" I don't care what you are... you are a parent here and that's what we are here to talk about... your child... And I get really cranky actually because they want an abnormally amount of time and we do this for free, this parent-teachers nights. And this doctors want more and longer time and I feel like saying "hey if I have to go and see you, I have to pay 65 dollars for ten minutes or whatever. Or if I rang you and said I want to come and have an appointment I'm not going to pay for it, I want to meet you two hours after work" What do you think he would say ?⁹⁹

Martha menar att samhället inte har samma syn på läraryrket och andra yrken. Folk kräver mer av lärare än vad de hade krävt av andra yrkesgrupper. Det här går hand i hand med det faktum att de kunskaper som tillskrivs kvinnor anses vara naturliga kunskaper medan advokatens kunskaper är något som både har krävt tid och pengar att studera.

Shine and T. O'Donoghue har forskat kring hur olika Australiensiska tidningar uttrycker sig kring läraryrket. De konstaterar att generellt sätt så uttrycker tidningarna sig negativt, det är sällsynt att det är en positiv artikel om lärare. Ofta blir lärarna beskyllda för att vara ansvariga för den nedgång av utbildningen som reportrarna beskriver. Där nyhetstidningarna försöker ha ett slags medlidande med lärarna uttrycker de att många lärare är överarbetade och under stor press, detta menar dock Shine och O'Donoghue också får ett negativt uttryck då de skapar en negativ bild av professionen.¹⁰⁰ Det här medlidandet uttrycker Mia också när jag frågar henne hur hon tror samhället ser på läraryrket.

Ahh, men jag tror ändå att läraryrket börjar få bättre status, ehm jag vet inte varför det känns så. Men när man berättar att man är lärare så känns det ändå som folk är

---

⁹⁹ Martha transkribering, s. 3.

¹⁰⁰ Shine, Kathryn, O'Donoghue, Tom, *Teacher representation in news reporting on standardised testing: A case study from Western Australia*, Educational studies, 10/2013, volym 39, nummer 4, s. 394.

positiva och förundrande att man orkar, det är lite ”gud vad bra att du orkar” vad bra att det finns de som orkar.¹⁰¹

Jag frågar Mia om hon inte tycker att det kan ses som att synen att läraryrket är något personer annars inte orkar göra kan vara negativ för läraryrket. Hon menar då att samhället aldrig får se alla de positiva bitar som finns i läraryrket, att lärare också får mycket tillbaka. Vanja uttrycker en liknande tanke som Mia när jag frågar henne om vilken reaktion folk runt omkring henne har haft över hennes val av yrke.

Jag har väl mer mött negativa kommentarer egentligen, kanske inte från de nära, utan snarare från folk som står längre ifrån ” Hur kan du välja att bli lärare och hur kan du välja att jobba i skolan så som skolan ser ut idag...” Jag tycker ju längre fram vi kommer... nu har jag varit lärare i lite över 15 år och jag tycker det blir värre och värre det här med kommentarerna att folk tycker att skolan är en dålig arbetsplats och där ska man inte jobba. Allt det här positiva som jag ser och som gör att jag tycker det är roligt att vara lärare ser de inte.¹⁰²

Faktum är att omgivningen antingen inte uppfattar eller inte uppskattar de egenskaper som lärare anser vara en positiv effekt av yrket. De egenskaper Mia, Ana men också till viss del Vanja anser vara positivt med sitt yrke är de egenskaper som räknas som traditionellt kvinnliga värden och anses således inte vara unika eller värdefulla eftersom de är medfödda. Än en gång så går det att koppla till att en professionalitet utgår ifrån manliga normer och går således inte att applicera på kvinnliga yrken.

Gannerud skriver att i läraryrket finns det inga klara gränser mellan fritid och arbete vilket problematiserar yrket och gör att vissa delar av arbetet blir osynliggjorda¹⁰³. Martha menar också att eftersom alla har gått i skolan tror också alla att de vet vad som pågår i ett klassrum, därför tror föräldrar och samhället i stort att det inte ligger något arbete bakom att vara lärare. Vanja bekräftar ovanstående med följande citat:

Jag tror att de allra flesta, det är lite dubbelt det här, för de allra flesta tänker så att det bara är att gå till skolan och så drar man av en lektion. Trots det så uppfattar jag att många föräldrar ställer kraven på att skolan ska uppfostra och lära alla de sociala bitarna, så man lägger allt ansvar på skolan. Både läro, kunskapsmässigt och rent socialt plus att de ska få bra mat, tillräckligt med motion, de ska få gjort läxorna i skolan, de ska lära sig det sociala samspelet, allt det lägger föräldrar på skolan. Ändå tror jag inte att man tänker så långt att man tänker att detta ligger på lärarens arbetsuppgifter. Jag tror om man hade lämnat ut en enkät till föräldrar och

---

¹⁰¹ Mia transkribering, s. 3.

¹⁰² Vanja transkribering, s. 2.

¹⁰³ Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, s. 92.

bett dem skriva upp fem eller tio arbetsuppgifter, ranka det man tror lärare gör mest tror jag folk hade fått svårt att få fram fem punkter som en lärare gör. De hade nog skrivit Ja, undervisar i svenska, undervisar i matte, undervisar i...ja det hade liksom blivit det.¹⁰⁴

Vanja och Martha uttrycker båda att det finns förväntningar på vad läraren ska göra men att omgivningen egentligen inte vet vad som ingår i läraruppdraget.

---

¹⁰⁴ Vanja transkribering, s. 5.

6. Slutsats och diskussion

När jag påbörjade denna uppsats hade jag en tanke om att jag skulle finna ett svar varför läraryrket hade så låg status. Efter att jag genomfört mina intervjuer insåg jag dock vikten av att lyfta fram lärarnas upplevelse och inte mina egna bestämda uppfattningar kring lärarnas status. När jag gjorde detta insåg jag att det inte handlade om den låga lönen, utan det handlade om något betydligt större.

Min undersökning visar tydligt se att läraryrket i faktum drabbas av samhällets maktstrukturer i detta fall *genusordningen*. Läraryrket kan inte räknas som ett manligt dominerat yrke och platsar således inte heller i normen. Detta problematiserar arbetsvillkoren, karriärmöjligheterna och förutsättningarna för yrket då det inte kan följa de stommar som redan är satta för hur ett yrke och profession ska se ut. Med detta sagt är det inte automatiskt positivt att följa dessa stommar. Faktum är dock att på grund av dessa stommar blir många av läraryrkets egenskaper inte uppmärksammade och därför kan yrket inte heller få hög status om läraryrket inte förändras och skaffar sig de manliga attributen, inte så länge genusordningen ser ut som den gör. I NSW har lärare enligt en av mina informanter tydligare stommar för professionen och de stommar som hon framlyfter är också de som tillhör en manlig profession. Samtidigt talar Martha om samtalen och mötena utanför arbetstid som visar på att det är ett yrke som kopplas ihop med tanken om att det är ett kall och inte en profession. NSW försöker tillskriva yrket de manliga attributen för att öka statusen men lyckas inte hela vägen.

De som väljer att utbilda sig till lärare väljer det sällan av ekonomiska eller karriärsrättsliga skäl enligt mina informanter. Flera av mina informanter visar att ingen i omgivningen har uppmärksammat deras utbildning, detta tyder på att utbildningen inte anses vara unik eller speciell. Som jag tidigare påvisat påverkar genusordningen synen på utbildningen, då kvinnor anses komma med en medfödd omhändertagande roll går det att tolka som att det snarare anses vara ett kall att arbeta som lärare. Detta på samma sätt som att det anses vara ett kall för kvinnor att föda barn. Vilket i sin tur innebär att det är problematiskt att öka statusen för ett yrke som bygger på att det är naturligt och inte kräver några kunskaper. Detta svarar dock också på diskussionen om att

lärarutbildningen är lätt, hur ska en utbildning som grundar sig på vad som anses vara naturliga egenskaper någonsin kunna anses som svår eller givande?

Samhällets syn på yrket är blandad. Några av mina informanter menar att synen är okej, läraryrket anses varken ha hög eller låg status, samtidigt när deras svar analyseras fick jag en bild av att de trots allt möts av mycket negativitet. Några informanter menar att statusen är låg men att det trots detta är det ett fantastiskt yrke när de får vara med eleverna. Efter mina informanters utsagor verkar det som att yrket har blivit mer byråkratiserat, möjligtvis för att lärarna ska få spendera mindre tid med eleverna och således kan de manliga egenskaperna appliceras mer på yrket.

Denna undersökning visar att kvinnliga lärare kan ha olika förutsättningar i arbetet men trots detta kan lärare inte undvika genusordningen. I slutändan är det genusordningen som bestämmer förutsättningarna för läraryrket, oavsett om läraren befinner sig i Australien eller Sverige. Genusordningen är också det som sätter käppar i hjulen för yrkets status, en kamp för en högre lön är självklart önskvärt men frågan är om det – sett till denna uppsats – är där problemet ligger. Generellt sett så är lönerna högre för flera yrkesgrupper i NSW men vi kan ändå se att lärarnas löner är högre i NWS än vad de är i Sverige. Trots den högre lönen kan vi samma mönster i Australien som i Sverige. Slutsatsen i denna uppsats är således att genusordningen påverkar läraryrket negativt då de egenskaper som räknas som kvinnliga inte räknas som värdefulla för yrket eftersom de inte har något värde i samhället i stort. Det innebär i sin tur att det dels sker oavlönat arbete i yrket men också att arbetsvillkoren kan vara sämre och att samhällssynen på läraryrket är negativ.

Jag kan inte ge några svar och lösningar eftersom jag varken har kunskapen eller rätten att göra det, men med tanke på det som har framkommit kan jag reflektera över möjliga lösningar. Det kanske krävs att vi inte ser lärarens uppdrag som medfödda egenskaper utan att vi också uppskattar och värdesätter de så kallade medfödda egenskaperna som kunskaper. För frågan är om vi inte räknar det som kunskap vad innebär då läraryrket? Är det bara att gå in i klassrummet och riva av en lektion som Vanja uttrycker sig. Problematiken är dock att genusordningen och genuskontraktet är befästa i hela samhället. Vi kan inte endast förändra det i läraryrket, utan för att det ska förändras där krävs det också att det först förändras i samhället i stort.

Vidare så ser jag att det finns en god chans att fortsätta forska kring detta ämne, jag hade gärna gjort en större forskning som då hade haft möjligheten att skilja ut sig från Ganneruds och Hjalmarssons forskning mer tydligt. Detta genom en större internationell undersökning och då tydligare visa på hur profession ses på i olika länder, hur genusordningen påverkar lärare med olika bakgrunder och om skolsystemen har något att göra med lärarnas status, självklart kopplat till genusteori.

7. Litteraturförteckning

Tryckta källor

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002.

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011.

Brynolf, Margrethe, Carlström, Inge, Svensson, Kjell-Erik & Wersäll, Britt-Louise, *Lärarkets många ansikten*, 2. uppl., Liber, Stockholm, 2009.

Chase, E, Susan sammanfattar Williams, L, Christine, *Still a man's world: Men who do women's work* i *Social forces*, 75:2, December 1996.

Connell, Raewyn, *Om genus*, 2., utvidgade och omarb. uppl., Daidalos, Göteborg, 2009.

Gannerud, Eva, *Genusperspektiv på lärargärning: om kvinnliga klasslärares liv och arbete*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Diss. Göteborg : Univ.,Göteborg, 1999

Gannerud, Eva, *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2001.

Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2001.

Hirdman, Yvonne, 'Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning', *Genushistoria : en historiografisk exposé.*, 2004. Tillgänglig här: <http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/view/1490/1303> (2015-03-15 13:13).

Hjalmarsson, Maria, *Lärarprofessionens genusordning: en studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009,Göteborg, 2009.

Johansson, Barbro, *Barn i konsumtionssamhället*, 1. uppl., Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2005 .

Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997.

Noeline J. Kyle, "Can you do as you're told?" - The Nineteenth-Century Preparation of a Female Teacher in England and Australia, *Comparative Education Review*, Vol. 36, No. 4, Nov, 1992. Tillgänglig här:

http://www.jstor.org.proxy.mah.se/stable/1188751?seq=1#page_scan_tab_contents
(2015-03-15 13:00).

Shine, Kathryn, O'Donoghue, Tom, *Teacher representation in news reporting on standardised testing: A case study from Western Australia*, *Educational studies*, 10/2013, volym 39, nummer 4.

Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, 2011.

Tillgänglig här: <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>. (2015-03-16 14:12)

Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, Department of Sociology, Göteborg University, Diss.

Göteborg : Göteborgs universitet, 2006, Göteborg, 2006.

Otryckta källor

Australian Bureau of Statistics, *Estimates of Personal Income for Small Areas, Time Series, 2005-06 to 2010-11*, 2013. Tillgänglig här:

<http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/6524.0.55.002> (2015-03-16 14:01).

Brante, Thomas, *Status*, 2015. Tillgänglig här:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/status> (2015-03-15 13:20).

Chase, E, Susan sammanfattar Williams, L, Christine *Still a man's world: Men who do women's work* i *Social forces*, 75:2, December 1996, s.756. Tillgänglig här:

<http://sf.oxfordjournals.org.proxy.mah.se/content/75/2/756> (2015-03-16 15:03).

Codex, *Forskarens etik*, 2013. Tillgänglig här:
<http://www.codex.vr.se/forskarensetik.shtml> (2015-03-15 13:14).

Lönestatistik, *lärare löner*, 2015. Tillgänglig här:
<http://www.lonestatistik.se/loner.asp/yrke/Larare-1603> (2015-03-15 13:16).

Lönestatistik, *Rektor*, 2015. Tillgänglig här:
<http://www.lonestatistik.se/loner.asp/yrke/Rektor-1264> (2015-03-15 13:17).

Lönestatistik, 2015. Tillgänglig här: <http://www.lonestatistik.se>. (2015-03-15 13:22).

Lärarnas tidning, *Här tjänar grundskollärare bäst – och sämst*, 2012. Tillgänglig här:
<http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2012/03/14/har-tjanar-grundskollarare-bast-samst> (2015-03-15 13:18).

NSW department of education and communities, *Male school teacher*, 2014. Tillgänglig här: <https://www.det.nsw.edu.au/media/downloads/about-us/statistics-and-research/key-statistics-and-reports/staff-information/male-school-teachers.pdf> (2015-03-15 13:21).

NSW department of education and communities, *Principals of NSW of government schools*, 2012. Tillgänglig här:
http://www.women.nsw.gov.au/women_in_nsw/current_report/leadership_and_representation/topic_5_senior_roles_in_the_legal_and_education_professions/5.2_principals_of_nsw_government_schools (2015-03-15 13:16).

Payscale, 2015. Tillgänglig här: <http://www.payscale.com/research/AU/> (2015-03-15 13:22).

SCB, *20 vanligaste yrkena för kvinnor*, 2015. Tillgänglig här:
http://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/Yrkesregistret-med-yrkesstatistik/59064/59071/133975/ (2015-03-15 13:23).

Teach.NSW, *Employment Conditions and Benefits*, 2012. Tillgänglig här:
http://www.teach.nsw.edu.au/grp/orientation/cb-salary_growth.ht (2015-03-15 13:22).

Thorén, Nicole, *Lärare – ett av samhällets viktigaste yrken!*, 2015. Tillgänglig här:
<http://www.su.se/lararutbildningar/bli-1%C3%A4rare/1%C3%A4rare-ett-av-samh%C3%A4llets-viktigaste-yrken-1.222073> (2015-03-15 13:19).

Intervjuer

Ana, 2014-12-16.

James, 2014-12-16.

Martha, 2014-12-18.

Mia, 2015-02-10.

Tim, 2015-02-12.

Vanja, 2015-02-28.